

Riolering: stadsvernieuwing onder de grond*

Rioleringen mogen zich plotseling in een geweldige aandacht koesteren. De Stichting RIONED is opgericht, de minister stuurt een notitie over rioleringen naar de Tweede Kamer. Velen bemoeien zich met het onderwerp en wijzen beschuldigend naar de gemeenten. De rioleringen worden gepresenteerd als nieuwe milieuramp; een geheel onverwachte bedreiging van het milieu als wij daar de verkiezingsprogramma's voor de Tweede Kamer-verkiezingen en de adviesprogramma's voor gemeenteraadsverkiezingen van de vier grootste politieke partijen op naslaan.

DRS. P. Ph. DORDREGTER
Vereniging van Nederlandse
Gemeenten VNG

Geen van deze uitputtende stukken, waarin alles wat maar los en vast zit in onze samenleving wordt behandeld, meldt iets over riolen. Alleen de VVD heeft in de Leidraad VVD-gemeenteprogramma 1986 gemeld:

'De gemeentelijke bemoeienis met waterverontreiniging is in theorie in het algemeen beperkt tot de inzameling van afvalwater (riolering)'. Een constatering, niet gevolgd door enige aanbeveling!

Alle partijen gaan overigens uitgebreid in op andere onderdelen van het proces van stadsvernieuwing, waarbij naast de woningen het woon- en leefklimaat, het groen, de sociale, culturele, medische en onderwijsvoorzieningen in dat verband aan de orde komen.

De belangstelling voor de riolering hangt veeleer samen met de algehele zorg over het terugvallende investeringsvermogen van de overheid. De omzet van de bedrijfstak en daarmee van de werkgelegenheid is daardoor bedreigd. Gemeenten hebben vaak hun bezorgdheid geuit over het terugvallende investeringsniveau in de infrastructuur en de mateloze en onevenredige bezuinigingen van rijkswege.

Een aantal feiten met betrekking tot de financiële positie van gemeenten wil ik u niet onthouden.

Tal van specifieke geldstromen, bedoeld om in een bepaalde sector of voor bepaalde projecten te worden aangewend droogden op. Ook in de sector rioleringen was dat het geval. Vooral ook de algemene middelen van de gemeenten die via het Gemeentefonds over de gemeenten worden versleuteld

worden jaar na jaar neerwaarts bijgesteld. Bovendien namen bepaalde onvermijdbare uitgaven toe. Gemeenten dragen bijvoorbeeld 10% van de bijstandslasten. Hoge en snel groeiende werkloosheid heeft geleid tot een enorme stijging van de bijstandslasten. De gemeentelijke wereld heeft zich ongemeen fel verzet tegen de bezuinigingen op de gemeentefinanciën. Het verzet was niet zozeer gericht tegen de bezuinigingen als zodanig, maar veel meer tegen de aard van de bezuinigingen. In de eerste plaats zijn in de vorige kabinetsperiode de gemeenten veel zwaarder getroffen dan de departementale begrotingen. In de tweede plaats ging het bij een deel van de bezuinigingen om zogenaemde profijt kortingen: Vraag de burgers voor allerlei zaken maar een meer kostendekkend tarief!

Denkt u zich eens in wat dit betekende voor de gemeenten: Niet alleen hadden gemeenten wel door dat zij zelf meer van hun burgers zouden moeten gaan vragen voor bepaalde vormen van dienstverlening om ander beleid overeind te houden, maar nu legde het Rijk bij voorbaat beslag op deze ruimte via een korting op de algemene middelen. De Raad voor de Gemeentefinanciën (RGF) becijferde dat de gemeenten onder het eerste Kabinet-Lubbers zo'n f 835 miljoen onevenredig zijn gekort, daaronder begrepen profijt kortingen en de ongecompenseerde, disproportionele groei van de bijstandslasten. Het departement van Sociale Zaken werd voor deze ontwrichtende groei overigens wel gecompenseerd, zodat de overige begrotingshoofdstukken onaangestast bleven. In dit verband moet er ook op worden gewezen dat één op de vier gemeenten per 1 januari 1986 te maken heeft met problemen met de grondexploitatie; hun gezamenlijk tekort is dan opgelopen tot f 2,5 miljard. Wat de extra ombuigingen van f 1,2 miljard voor consequenties zullen hebben voor de financiële positie van gemeenten valt nog niet te overzien.

De gemeenten hebben op drieërlei wijze gereageerd op de verslechterde financiële positie.

1. Er is drastisch gesnoeid in de personele uitgaven, 80% van de gemeentelijke uitgaven. Vele vacatures bleven onvulld; het natuurlijk verloop werd maximaal uitgebuit. Onder het eerste Kabinet-Lubbers zijn bij de gemeenten zo ruim 12.000 arbeidsplaatsen verdwenen. De gemeenten staan er dusdanig slecht voor, dat in sommige gemeenten zelfs gedwongen ontslagen worden overwogen. Voor de jarenlange wachtgeldverplichtingen wordt uiteraard niets nuttigs verricht.

2. Via reorganisaties worden besluitvormings- en uitvoeringsprocessen efficiënter en doelmatiger ingericht.

Dat betekent afstoten, heroverwegen of inkrimpen van taken, maar soms ook het afwentelen van kosten op derden.

3. Investeringsbeslissingen, ook met betrekking tot onderhoudsinvesteringen, worden uitgesteld. Veel investeringen in de publieke sfeer zijn nu eenmaal zogenaamd onrendabele investeringen, dat wil zeggen dat er jaarlijks rente en aflossingen worden betaald, zonder dat er inkomsten tegenover staan.

Uit deze uiteenzetting blijkt dat er niet zo zeer iets met de rioleringen aan de hand is, als wel met de investeringen. Dat is ook de essentie van het DHV-onderzoek, dat gekwalificeerd kan worden als een bestuurs-effectrapportage. Laat het duidelijk zijn dat het kabinet door zijn bezuinigingspolitiek het investeringsniveau van openbare lichamen onder druk heeft gezet met alle consequenties van dien. De VNG heeft in het kader van het door haar met het kabinet gesloten bestuursakkoord dan ook gehamerd op de noodzaak van een investeringsimpuls.

Dit heeft ertoe geleid dat het kabinet voor de lopende kabinetsperiode elk jaar cumulatief en structureel f 50 miljoen extra in het Gemeentefonds stort. Niet minder belangrijk is dat het jaarlijkse accres van de uitkering gehandhaafd blijft op 1%. Dit kan naar het oordeel van de VNG worden beschouwd als een erkenning dat het kabinet jegens de gemeenten verkeerd heeft gehandeld in een vorige periode! Wél moet worden beseft dat het uiteindelijk gaat om het beperken van een neergaande lijn. Het aandeel voor gemeenten van ruim 7% in de rijksbezuinigingen blijft immers recht overeind staan. Gemeenten verwachten steun van andere belanghebbenden, bijvoorbeeld de bouwwereld, voor het op peil brengen van het investeringsniveau.

Dat een investeringsimpuls hard nodig is, bewijzen de volgende cijfers.

Van alle investeringsactiviteiten van openbare lichamen nemen gemeenten gemiddeld 80% voor hun rekening. In de periode 1975 t/m 1984 zijn de overheidsinvesteringen met circa f 2,8 miljard (prijsspeil 1980) teruggelopen. Dat is bijna een kwart. Houden wij 80% aan, dan zijn de gemeenten alleen circa f 2,2 miljard minder gaan investeren. Cumulatief gezien hebben gemeenten over de gehele periode zo'n f 5 miljard minder geïnvesteerd. Daarbinnen zijn de investeringen in de utiliteitsbouw van f 3.790 miljoen tot f 2.650 miljoen (= 30%) en die in de GWW-sector van f 7.260 miljoen tot f 5.990 miljoen (= 21%) teruggelopen. Als gevolg van deze volumedaling zijn er 36.300 mensjaren aan arbeidsplaatsen verloren gegaan, terwijl bovendien in de zelfde periode 25.000 arbeidsplaatsen verloren gingen door produktiviteitsstijgingen.

* Inleiding van drs. P. Ph. Dordregter, directeur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, voor de Nederlandse Vereniging van Afvalwaterbehandeling, op 8 mei 1987.

Wat is dan het rijksbeleid? Enorme bezuinigingen, die de publieke investeringen, nodig voor de economische groei, belemmeren. Hierdoor gaan duizenden arbeidsplaatsen binnen de publieke sfeer of afhankelijk van de publieke sfeer verloren. Dit is een cyclisch in plaats van een anti-cyclisch beleid, zoals dat in economische termen heet.

Laat ik mij echter niet mengen in het economendebat, voor zover nog gevoerd. Ondanks de geschetste situatie laten gemeenten zich niet zo gauw op de knieën dwingen.

De steden doen er alles aan om hun stedelijk erf aan de behoeften van deze tijd aan te passen. Alles wordt op alles gezet om de meest essentiële investeringen veilig te stellen. Op bestaand beleid wordt bezuinigd om nieuw beleid mogelijk te maken. Nieuwe wegen worden ingeslagen om privé-kapitaal te interesseren. Ik noem u de veel gebruikte term 'public private partnership' als symbool voor deze nieuwe aanpak. Deze nieuwe aanpak hangt ook samen met de overgang van uitbreidingsplanologie naar inrichtings- en beheersplanologie. Niet alleen is de enorme bevolkingsgroei ten einde, maar ook de opbouw van onze landelijke infrastructuur is min of meer afgerond. De aandacht verschuift er naar om het bestaande beter bruikbaar te maken voor nieuwe mogelijkheden. Dat sluit een fors nieuwbouwprogramma zeker niet uit, maar het gaat dan toch veelal om nieuwbouw, die zich voegt in al bestaande stedelijke structuur, al dan niet als vervanging.

Ook onderhoud krijgt grotere aandacht. In de stadsvernieuwing vindt een groot-scheepse inhaaloperatie plaats van generaties lang achterstallig onderhoud. De onderhoudsgevoeligheid van gebruikte constructies en materialen wordt een belangrijk beoordelingscriterium bij (ver)nieuwbouw en onderhoudsinvesteringen. Rioleringen vormen een onderdeel van die herin te richten omgeving.

De gemiddelde levensduur van rioleringen wordt veelal op circa 60 jaar geschat. De eigenlijke start van de intensieve beriolering van ons land ligt in de jaren 1920 tot 1940. In feite zijn wij dus toe aan de vervanging van de eerste generatie rioleringen. Er is zeker reden tot zorg, maar er is geen reden tot paniek of ministeriële dreigementen om te komen met wetgeving. Er zijn samengevat, afgezien van de omstandigheid dat een deel van de rioleringen het einde van de levensduur nadert, drie omstandigheden die de plotselinge belangstelling voor de rioleringen veroorzaken. De eerste omstandigheid is dat de rijksbijdragen voor investeringen in het

riool geleidelijk, maar wel drastisch, zijn teruggeschoefd. Het laatste geld op grond van oude regelingen wordt uitgekeerd. Van de Bijdrageregeling Kostbare Rioleringswerken, die per 1 januari 1985 ophield te bestaan, ging uiteindelijk zo'n f 10 miljoen in het Stadsvernieuwingsfonds. Dat is heel wat minder dan de f 68 miljoen die in eerdere jaren voor rioleringen in de nu opgeheven regelingen, ISR en BKR, zaten.

De tweede omstandigheid is erin gelegen dat nieuwe technieken de situatie onder de grond beter aan het licht brengen. De soms aangetroffen situatie is uit milieu-oogpunt terecht reden tot verontrusting. Overigens – dat mag niet over het hoofd worden gezien –, zijn het uiteindelijk de gemeenten zelf die de informatie verschaffen.

De derde omstandigheid die vermeld moet worden is, dat sommigen vanuit de waterschapswereld het steeds meer gaan betreuren dat een gedeelte van het waterbeheer, namelijk het rioolbeheer, buiten het functionele bestuur valt. Dit geluid lijkt goed aan te sluiten bij het vandaag de dag op meer delen van het gemeentelijk taakveld gehoorde pleidooi voor loskoppeling uit de integrale gemeentelijke financiële afweging. Het hierbij gehoorde verwijt: 'gemeenten bouwen sporthallen uit rioolgeld' vraagt om een weergave van feiten.

Al met al hebben gemeenten veel geld gestoken in rioleringen. In 1985 waren de inkomsten uit rioolrechten zo'n f 340 miljoen. De uitgaven voor rioleringen op de gewone dienst en de kapitaaldienst bedroegen evenwel tezamen een veelvoud daarvan. Het grootste deel van de investeringen in het riool werd dus bekostigd uit de algemene middelen. Een deel daarvan, gericht op de bestaande bebouwing, werd bijgepast door het Rijk op basis van verschillende regelingen. Een ander deel kwam uit de verfijningsregeling riolering uit het Gemeentefonds.

Daarbij ging het dus uitdrukkelijk niet om een rijksbijdrage, maar om een herverdeling binnen het budget van alle gemeenten samen, een vorm van opgelegde onderlinge solidariteit.

Deze regeling wordt, zoals u weet, geleidelijk afgebouwd! Bij nieuwe bebouwing wordt de riolering in de grondexploitatie meegenomen. Doorgaans worden geen reserveringen voor onderhoud en vernieuwing in de grondkosten meegenomen. Let wel, dat past niet in het rijksbeleid voor de acceptabele grondkosten. Ook voor bestratingen is dat niet het geval. Daarvoor zijn de algemene middelen en het rioolrecht.

Het beeld dat hieruit naar voren komt, is een ander beeld dan het soms geschetste beeld van politieke desinteresse in investeringen

onder de grond. Ik wil hiermee uitdrukkelijk niet zeggen dat de onderhoudstoestand van rioleringen onterecht in de belangstelling staat. De cijfers die ik eerder noemde dwingen echter wel tot het vestigen van de aandacht op andere factoren dan de gemeentelijke prioriteitstelling. In verschillende publikaties, ook die welke ten grondslag liggen aan de Notitie Rioleringen van minister Nijpels, wordt geconstateerd dat er een achterstand is in de vervanging van technisch versleten rioleringen. De minister schat deze achterstand op f 4 à 6 miljard. Dit zijn uiterst globale cijfers, gebaseerd op enquêtes en theoretische aannames, zoals gemiddelde levensduur, totale pijplengte en vervangingswaarde per eenheid. De waarde van deze cijfers is dan ook beperkt. Uiteindelijk kan alleen een aanpak per gemeente helderheid verschaffen.

Het overgrote deel van de gemeenten beschikt over een zogenaamd basisrioleringsplan, ook als gevolg van eisen op grond van de Wet verontreiniging opprивlaktewateren (WVO), waarover aanstonds meer.

Sommige van deze plannen zijn een weergave van systematisch rioolbeheer. De minister is ervoor te prijzen dat hij via overleg met gemeenten en op basis van technische voorlichting kwalitatief hoogwaardige plannen wil bevorderen.

Informatie over biologische, chemische processen kunnen de plannen in realiteitswaarde doen toenemen. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan informatie over invloed van verzwaveling op het rioolbeheer. Het betreft hier immers een ontwikkeling die zich tamelijk onverwacht, niet voorzienbaar, manifesteerde. Ondersteunend, centraal georganiseerd onderzoek kan op een dergelijk punt heel effectief zijn. Eén van de zaken die mijns inziens eveneens ontbreekt is een handvat om de toestand van een riool daadwerkelijk te kunnen beoordelen; een handreiking om naast een toestandsbeschrijving te komen tot een werkbare toestandsbeoordeling. De vaak erbarmelijke televisiebeelden na camera-inspectie in het riool, die allemaal even verschrikkelijk lijken, moeten immers ook worden vertaald in termen van resterende levensduur.

Bij de gemeenten ligt de verantwoordelijkheid voor het systematische rioolbeheer. Daarvoor is planning nodig van onderzoek, van preventief en curatief onderhoud en van vernieuwing. Voor de realiteitswaarde van deze planning is het ook belangrijk dat de rioolplanning wordt ingepast in de planning en coördinatie van de hele gemeentelijke huishouding. Aan dit aspect van integratie gaan sectorspecialisten, functionele bestuurders en ook de sectorminister beroepshalve voorbij.

In de afstemming met het totaal kan de

gemeente juist haar winst boeken. Afstemmingsverliezen ontstaan door het niet goed op elkaar afstemmen van samenhangende infrastructurele werken, waaronder het riool. Dat kan een gevolg zijn, ook binnen gemeenten, van verkokering. Door de integrale benadering in de stadsvernieuwing hebben gemeenten echter ervaring in het beperken van afstemmingsverliezen. Een voortschrijdende ontwikkeling.

Volgens de notitie van Nijpels is bij het opstellen van een integraal rioleringsplan een eenmalig onderzoek van het rioolstelsel nodig. Kosten f 5,- tot f 10,- per inwoner. Dat is een typisch voorbeeld van technisch denken.

Wij zien in eerste instantie veel meer in een op de lokale concrete situatie toegesneden benadering. Centraal voorgeschreven algehele inspectie doorkruist datgene wat bij gemeenten al gebeurt aan onderzoek en dat is, ondanks alle kritiek, niet gering.

Het periodiek actualiseren op basis van actuele kennis van de riolering vraagt veeleer regelmatig onderzoek.

Naast de investeringen in het onderhoud en de vervanging hebben de gemeenten in de afgelopen jaren aanzienlijke bedragen gestoken in de reconstructie van het riool en de realisering van een groot aantal aanvullende aansluitingen. Deze investeringen kwamen voort uit de eisen die waterkwaliteitsbeheerders sinds de jaren 70 op basis van de WVO stelden. De WVO heeft zo geleid tot een groot aantal aansluitingen in bestaande bebouwing. Het Rijk droeg bij in de kosten hiervan, vanuit de erkenning dat de WVO een forse kostenverhoging voor de gemeenten met zich meebracht.

De voorschriften van de waterbeheerders hebben ook betrekking op de bergende capaciteit van het rioolstelsel. Doel: beperking van het aantal overstorten. Behalve de bergende capaciteit van het rioolstelsel is ook de afnamecapaciteit van de zuiveringsinstallatie hierbij een factor van belang. De verdeelsleutel tussen bergende capaciteit en afnamecapaciteit en de daarbij behorende kostenverdeling tussen gemeenten en waterbeheerders is, ondanks alle overleg, nogal eens ongunstig uitgevallen voor gemeenten. De hieruit voortvloeiende reconstructie van het riool heeft geleid tot hoge investeringskosten voor gemeenten. Het gaat hierbij om voortijdige vervanging van buizen, vernieuwing van buizen die daardoor niet meer voor levensduurverlenging in aanmerking komen. In hellende rioleringen ging het om het bouwen van aparte bergingsruimte, omdat alleen vergroting van de diameter van de

buizen daar onvoldoende soelaas biedt. Het is duidelijk dat alleen praten over achterstallige vervanging de realiteit geweld aandoet. Door de investeringen in reconstructie is de capaciteit om te investeren in zuivere vervanging immers flink verminderd.

Daarnaast ligt hier een belangrijke verantwoordelijkheid voor het Rijk. De WVO heeft een structurele kostenverhoging voor het gemeentelijk rioolbeheer veroorzaakt. De f 10 miljoen in het Stadsvernieuwingfonds is daarvan wel een heel magere afspiegeling. Hiermee wil ik geenszins de indruk wekken de WVO te willen diskwalificeren. De WVO heeft met betrekking tot het verminderen van de overstort een belangrijke en noodzakelijke impuls gegeven. Daarnaast is binnen het stelsel van de WVO veel bereikt met betrekking tot de zogenaamde indirecte lozingen en dat niet alleen voor zover ze vallen onder de jurisdictie van de waterbeheerders (zogenaamde AMvB-inrichtingen). De controle op lozingen vanuit bedrijven maakt op veel plaatsen volwaardig onderdeel uit van de gemeentelijke handhaving van het milieubeleid. Ook mijn organisatie, de VNG, heeft daaraan onlangs, in samenwerking met de Unie van Waterschappen, door het uitbrengen van een gemoderniseerde model-lozingsverordening een bescheiden bijdrage geleverd.

Terug naar de investeringen in het riool. Deze investeringen, ook extra investeringen, moeten worden gefinancierd uit de algemene middelen of uit het rioolrecht. Over de vraag hoe in de concrete gemeentelijke situatie de afweging tussen verhoging van het rioolrecht of dekking uit de algemene middelen ten behoeve van extra investeringen zal uitpakken, is in algemene zin weinig te zeggen. Daarvoor ligt de situatie per gemeente te verschillend. Die afweging is juist de toevoegende waarde van de lokale democratie. Rioolrecht bestaat niet in alle gemeenten. Soms is het opgenomen in de Onroerend Goedbelasting. Rioolrechten zijn ook lang niet altijd kostendekkend en soms weer meer dan kostendekkend. De mate van kostendekkendheid is sterk in discussie. Er is een teneur de rechten in enkele stappen flink op te trekken. Zo bijvoorbeeld in Utrecht, waarna het op een zodanig niveau komt, dat het stelsel kostendekkend onderhouden en vernieuwd kan worden. De vraag blijft natuurlijk in hoeverre burgers deze lasten kunnen opbrengen. In ieder geval zal een beleid gevoerd worden, dat het mogelijk maakt bepaalde groepen ontheffing of vermindering te geven. Rioolrechten en dergelijke kunnen niet naar draagkracht worden geheven. Betaling uit de algemene middelen, die via loon- en inkomstenbelasting worden verworven, honoreert het

draagkrachtbeginsel wel. Consumentenorganisaties volgen gemeenten meer op de voet dan ze lief is en ageren doorgaans heftig op snelle verhogingen. Rioolrechten maken nu eenmaal deel uit van de woonlasten.

Een van het overige gemeentelijke beleid afgescheiden financiële beheersstructuur acht ik voor een doelmatig rioolbeheer niet nodig en ook niet wenselijk. Een voortschrijdende planning van rioolbeheer en rioolonderhoud, inclusief de financiële dekking, is op een inzichtelijke manier mogelijk binnen de huidige gemeentelijke begrotingssystematiek. Dat de afweging tegen andere uitgaven kan leiden tot versnelling, temporisering of prioriteitstelling is dan eenvoudig een gegeven. Ik moet er niet aan denken dat bestuurlijk Nederland een optelsom wordt van functionele beheersinstituten die een afgescheiden deelbelang behartigen. Het gaat ten slotte wel om die ene burger die de verschillende rekeningen gepresenteerd krijgt. De concrete integrale afweging is een waarborg voor het doelmatig en doelgericht omgaan met gemeenschapsgeld. Dat is een geheel andere waardering voor de integrale financiële afweging dan de benadering die toch ook weer in de notitie van minister Nijpels doorklinkt. In die veelgehoorde benadering wordt de integrale afweging beschouwd als een enormiteit: sporthallen en zwembaden versus investeringen in het riool. Ik daag degenen, die deze vergelijking zo gemakkelijk in de mond nemen, overigens uit om echt uit te spreken dat investeringen in sporthallen en zwembaden eigenlijk overbodige uitgaven zijn.

In het verlengde hiervan heb ik eveneens grote bezwaren tegen het onderbrengen van het rioolbeheer bij het functionele waterkwaliteitsbeheer. Ook als het alleen zou gaan om het innen van het rioolrecht. Overigens zou het onderbrengen van de riooltaak bij de waterschappen er onvermijdelijk toe leiden dat de bestuurssamenstelling verandering zou ondergaan. Daaraan gekoppeld zou eveneens een principiële discussie over de plaats van de functionele democratie in het bestuurlijk bestel worden gevoerd. Ik heb het er dan nog niet eens over dat het kwantiteitsbeheer en kwaliteitsbeheer in Nederland in hetzelfde gebied aan verschillende waterschappen zijn opgedragen. Bij integraal waterbeheer denk ik daar toch in eerste instantie aan. In mijn stellingname weet ik mij gelukkig gesteund door de Unie van Waterschappen, die in haar brief van 25 maart 1987 aan de Vaste Tweede Kamercommissie voor het Milieubeheer spreekt over een taak die thans op gemeenten rust en aandringt op de totstandkoming van gemeentelijke rioleringsplannen. Gelukkig acht ook de Unie conclusies tot wettelijke

regeling prematuur. Waar op dit moment voor het rioolbeheer behoefte aan bestaat is: materiële ondersteuning van een program-matisch rioolbeheer. Materieel in de zin van financiële ondersteuning voor zover de kosten van rioolbeheer het normale onderhoud en de normale vervanging te boven gaan. Maar ook materiële steun in de vorm van voor het rioolbeheer relevante technische informatie. In beide opzichten zie ik een rol voor de rijksoverheid. Maar uiteindelijk zijn het de gemeenten die het moeten doen. Dat heeft ook de minister in zijn notitie goed gezien. Gemeenten doen er goed aan onderhouds-investeringen voor rioleringen in een apart kostendeckingsplan onder te brengen en deze in de exploitatie mee te nemen. De lasten drukken dan dus op de gewone dienst en niet op de kapitaalsdienst. Op deze wijze concurreren zij niet met nieuwe investeringen. Uiteraard blijft de invulling van goed onderhoud een zaak van plaatselijke politieke afweging, maar het moet wel gebeuren. Niet onderhouden leidt snel tot onbeheersbare vervolgschades en daar hebben wij in Nederland – denk aan de bodemverontreiniging – al meer dan genoeg van. Het signaal aan de gemeenten is in ieder geval duidelijk en is goed verstaan.

• • •

Bestrijdingsmiddelen

Hebben de ministers Braks en Nijpels kennis genomen van berichten inzake de toepassing van zogenaamde zwarte-lijstbestrijdings-middelen in de 25 jaars intrekzones van een aantal waterwingebieden in Oost-Brabant, zo vraagt het D'66 Tweede Kamerlid Eisma.

Wordt geen toezicht gehouden op de naleving van het verbod op de toepassing van deze zogenaamde zwart-lijstbestrijdings-middelen in deze waterwingebieden? Zo neen, waarom niet?

Staat vast dat de kleilagen, waaronder grond-water wordt gewonnen, in de betrokken waterwingebieden ononderbroken zijn?

Hebben de ministers kennis genomen van Duitse onderzoeken, welke erop wijzen, dat een aantal voor toepassing in Nederlandse waterwingebieden toegelaten bestrijdings-middelen (witte-lijstmiddelen) in het grondwater concentraties kunnen bereiken, welke de grens van 0,1 microgram/liter, die in drinkwater toelaatbaar wordt geacht, overschrijden?

Zijn de ministers bereid te bevorderen, dat deze middelen in beschermingszones rond drinkwaterputten niet langer worden toegestaan?

Riolering, een rijksbemoeienis

• Slot van pagina 358

ministerie beter kunnen beoordelen in welke mate het zou kunnen meefinancieren en in hoeverre nog zelfstandig onderzoek moet worden gestimuleerd.

In de 'Notitie Riolering' staat verder aangekondigd dat op korte termijn zal worden nagegaan of een wettelijke regeling voor deze plannen en voor het financierings-stelsel mogelijk en zinvol is. De gedachten gaan daarbij ondermeer uit naar een regeling in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO). Deze geeft goede aanknopingspunten zowel voor het systeem van inzameling en transport van afvalwater (meestal naar zuiverings-installaties) als voor het financiële stelsel (aansluiting bij de bestaande WVO-heffing). Tevens zal worden nagegaan of aanvullende regelingen op grond van andere wetgeving (bijvoorbeeld de Wet bodembescherming) ten behoeve van riolering nodig zijn. Bij het nader overwegen van een wettelijke regeling worden alle financiële, bestuurlijke en juridische aspecten bekeken. Bij het eventueel verder uitwerken van een wettelijke regeling zal, zoals ook al eerder in de 'Notitie Riolering' is gesteld, onverkort worden vastgehouden aan het uitgangspunt dat het bij de rioleringsproblematiek, in bestuurlijke en financiële zin, uitsluitend om een gemeentelijke taak gaat.

Om te komen tot een zo objectief mogelijke analyse van de voor- en nadelen van alle reëel denkbare oplossingen die soelaas kunnen bieden voor de in het artikel 'Riolering: een rijksbemoeienis?' genoemde knelpunten in het rioleringsbeheer en de afstemming tussen rioleringsbeheer en waterkwaliteitsbeheer, heeft het ministerie van VROM samen met het ministerie van Verkeer en Waterstaat opdracht verstrekt tot het uitvoeren van onderzoek dat de volgende aspecten omvat:

1. Analyse van de verschillende beheers-structuren die reëel denkbaar zijn voor het rioleringsbeheer in samenhang met het waterkwaliteitsbeheer en het beheer van rioolwaterzuiveringsinrichtingen. Bij beheer dient onderscheid te worden gemaakt tussen controle, onderhoud en renovatie enerzijds en vergunningverlening voor lozingen anderzijds. Tevens dienen beoordelings-criteria te worden geformuleerd voor toetsing van de verschillende beheers-structuren aan de geformuleerde doel-stellingen.

2. Analyse van de mogelijkheden om het opstellen van rioleringsplannen wettelijk te regelen en toetsing van deze mogelijkheden aan de geformuleerde doelstellingen.

3. Analyse van de mogelijkheden om een

basis te leggen voor een doorzichtige en efficiënte financiële structuur ten behoeve van het rioleringsbeheer waarin ondermeer verhaal van de kosten van het riolerings-beheer en het waterkwaliteitsbeheer op de gebruiker beter is geregeld. Wat dit laatste aspect betreft, wordt vooral gedacht aan een koppeling tussen het rioolrecht en de water-verontreinigingsheffing. Verder moet bij de analyse van de mogelijkheden worden gedacht aan het opzetten van een riolerings-bedrijf of een of andere vorm van publiek-private samenwerking.

4. Analyse van de mogelijkheden om behalve de riolering en de rwzi's ook het zuiveringsslib en het rioolslib te beschermen. Bij de uitvoering van het onderzoek zal ondermeer gebruik worden gemaakt van alle beschikbare literatuurinformatie, de resultaten van dit symposium, alsmede de resultaten van de behandeling van de 'Notitie Riolering' in de Tweede kamer. Deze behandeling zal naar verwachting nog in de loop van 1987 plaatsvinden. Reeds eerder is vermeld dat op initiatief van de directie Bodem, Water, Stoffen van het ministerie van VROM een klankbordgroep in het leven is geroepen met vertegenwoordigers van alle betrokken bestuurslagen om een zo goed mogelijke betrokkenheid te creëren bij de analyse van de rioleringsproblematiek en beleidsbeslissingen voor te bereiden die op de diverse bestuurlijke niveau's moeten worden genomen. Ook de voortgang en de resultaten van het hierboven vermelde onderzoek zullen daarom in deze groep worden besproken. Mede gelet op het tijdstip waarop de belangrijke onderzoeksresultaten beschikbaar zullen komen, wordt verwacht dat op zijn minst nog twee jaar nodig zal zijn voordat de hierboven geformuleerde samenhangende aanpak van de riolerings-problematiek zal kunnen leiden tot definitieve beleidsaanbevelingen.

Literatuur

1. Notitie Riolering, Tweede Kamer. *Vergaderjaar 1986-1987, 19826, nrs 1-3*.
2. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (1983). *Onderzoekplan Nationale Werkgroep Riolering en Waterkwaliteit (NWRW)*. Ministerie van VROM, Leidschendam.
3. Coördinatie Commissie Uitvoering Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (1986). *Ecologische normdoelstellingen voor Nederlandse oppervlaktewateren*. CUWVO V, subgroep 1, (in druk).
4. *Wie 't kleine niet eert...*, (Notitie Klein Chemisch Afval), Tweede Kamer, vergaderjaar 1986-1987, (in druk).
5. Gemeente Nunspeet e.a. (1985). *Beroep inzake goedkeuring G.S. Gelderland Waterzuiveringsplan van het Zuiveringschap Veluwe*. Koninklijk Besluit van 12 oktober 1985, nr 73.

• • •